

Программаличи баянти.

Гъарил адамла гъамрулизиб сунела миллатла мезла къадри сегъуна сабил лебтасалра гъахъхъси саби. Илдала кумекличил сари адамтала сари-ургарти бархбасуни кадилзахъути, бяркъ ва багъудлуми кайсути, культураличи бегъбирути.

Мезла кумекличил сари чеалкълти наслубани бегътала гъадатуни гъерисути. «Гъайли саби дунъя бузахъуси» ибси халкъла айтуличибра якъинни саби жамигъатла гъамрулизиб мезла къадри.

Миллатла мезлис «нешла мез» ирули бирар. Нешла мезличил сай дурхъла бегъ гъалав гъайиклес вехирхъуси; илдачил сари виштласи дурхъяла бекълизир цаибти пикруми алкълти; илдала кумекличил саби гъамрула халаси гъунилис бехъбихъуд кабирхъуси.

«Нешла мез» вегъла миллатла бегълара къадричебси лишаннизи халдирути сари. Гъарил адамла миллат белгибирнила бекълибиубси лишанра миллатла мез ункъл далнилизиб саби.

Сунела миллатла мез ункъл дални гъарил адамла культурала чараагарси чебла саби. Бегътала чараагарси чеблализи халбируси саби чула дурхънази нешла мез дагъахъни. Школала ва учительтала бекълидиубти мурадуназибадра ца саби нешла мез далахънила хъанчи даимбарни. Илбагъандан саби школализиб нешла мез руркъахъниличи халаси пикри бяхъичиусира.

Дарган мез даргала халкъла мез сари, чулара Дагъиста ва Кавказла гъахъцад цархъилти мезаначил тухумдеш лерти.

Дарганти саби-ургаб гъайбикълхъелли, радиолизир, театрлизир, газетаби-журналтазир, жузазир дузахъу даргала литературный мез. Илди, цабехъла цабехли пикруми иргъесли, ирнила ва лукълнила белгити низам-къяйдаличи далдикахъибти сари. Хъулчилизи ахъушала лугъат касили, цархъилти лугъатунала цацадехъ дугъбачил давлачердиахъубти литературный мезличил саби школабазиб даргала уршби-рурсби белкъл-белкълчи бурсибирути.

Ишди программабала мурадра школабала 5-11 ибти классуназир даргала литературный мез дучлахънила шайчирти тлалабуни белгидарни ва илди мезличил дурхъни азадли гъайбикълхъес ва лукълхъес бурсибарни саби.

Дарган мезла хъекъллизирти гъахъцад багъудлуми бучлантани бехъбихъудла классуназирадал кайсути сари. Чедирти 5-11 классуназир кайсути багъудлуми гъалар касибтачи челушутти сари, гъатлара дягълудикълхъули, тинтълдикълхъули, мурхъдикълхъули.

Дарган мезла лерилра-сера дусрачир учительла пикрила дайлар диэс гъагънити хъабал бяхъичибиз, чулара ахирласи мурад ца сабси.

Цаибил бяхъичибиз саби дурхъни дарган мезла дугъбала хазналичил имцълли тинтълли тянишбарни, дугъби дузахъни, илхъеллара лугъатуназирад ва цархъилти мезаназирад гъерасибтира пикрилизи кайсули.

Къллбил бяхъичибиз саби декълар-декълар гъайла бутълнала грамматикалати формабачила баянти тинтълдикълхъни, илди формаби ирнила ва белкълла гъайлизир дархъли дузахъес дурхъни бурсибарни. Ил шайчибси хъанчира, гъалабси къяйда, къяббердни агарли бузахъес гъагъниса саби, гъалар дечълунти тикрардирули.

Илгъуна бяхъичибизличил хъанчи дурабуркълли, дурхъни бурсибарес гъагънибиркур дугъбазир гъар журала морфемаби дургахъес, илди девла чидил бутъллизир дирутил белгибирахъес, дугъби морфемабачи делхъахъес ва, декълар-декъларти морфемаби цаладяхъили, сагати дугъби алкълхъес.

Хъабъбил бяхъичибиз саби, ирнила ва белкълла гъайличил чула пикри бархъли, гъаб-гъергъили каргахъес бучлантазир бурсидешуни адикъни. Дарган мез дучлахънила шайчиб дурхъначил дурабуркълуси хъанчила замана ил мурад сархни ахирласи тлалаб саби. Амма кълпра гъаларти бяхъичибиз пайдалахъедарили, мез дагъес вируси ахъен, гъанжи-къаркъа кадирхънили белгиси низам хъулчили хъебуцили, юрт белшес хъейруливан.